

Таким чином, експеримент засвідчив про високий рівень задоволення учнів, при використанні дидактичних ігор на уроках хімії та підвищений рівень успішності, порівняно з контрольним класом. І це видається цілком правильним. Оскільки в експериментальному класі завдяки іграм у школярів формувалось позитивне ставлення до навчання, що полегшувало засвоєння знань; сприяло самостійній та колективній діяльності учнів, а також залученню до активної діяльності навіть найпасивніших учнів, тоді як в умовах традиційного навчання учні контрольного класу були цього позбавлені.

Проведене дослідження не вичерпує обрану проблему, адже суттєвим є висновок про необхідність наукового забезпечення професійної підготовки вчителя хімії до керівництва грою з урахуванням своєрідності цієї діяльності.

Література

1. Абраменкова В.Н. В мире детских игр. //Воспитание школьников. – 2000.– №7. – С. 14-16.
2. Былеева Л.В., Таборко В.А. Игра?.. Игра! – М.: Молодая гвардия, 1988. – 176 с
3. Топчий Г. Ще раз про дидактичну гру //Початкова освіта.-2004.-№37.- С.14-17
4. Химия: проектная деятельность учащихся / авт. – сост. Н.В. Ширшина. – Волгоград: Учитель, 2007. – 184с.
5. Шмаков С.А. Игры учащихся – феномен культуры. – М.: Новая школа, 1994.-240 с.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ НА УРОКАХ ХІМІЇ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ "ПОЛІМЕРИ ")

Новохацька К.Г., Самусенко Ю.В.(Полтава)

Проблема формування пізнавального інтересу учнів є однією з найактуальніших як у науці, так і у практиці навчального процесу сучасної школи. Порівнюючи із минулим пізнавальний інтерес різко знизився, учнів мало цікавлять шкільні дисципліни, призвело до слабких набутків знань. Розв'язання проблеми формування пізнавального інтересу потребує удосконалення існуючих підходів і розробку нових з подальшим вдосконаленням форм, змісту, способів та методів навчання, спрямованих на формування стійкого пізнавального інтересу.

Пізнавальний інтерес відноситься до різних областей пізнавальної діяльності – він може бути як поширюючим, так і поглиблюючим. У школі об'єктом пізнавального інтересу учнів є зміст шкільних предметів, оволодіння якими складає основне значення навчання.

Отже, у сферу пізнавального інтересу включається не лише добути учнем знання, але і процес оволодіння знаннями, процес навчання в цілому [1].

Ядром пізнавального інтересу являється процеси мислення. Зі слів К.Д. Ушинського – це інтерес, повний думок [9]. Але процеси мислення в пізнавальному інтересі виступають у своїй яскраво вираженій емоційності. Процес навчання, пізнавальний стан в стані інтересі, носить не оглядовий, а активний цілеспрямований характер.

Так як пізнавальний інтерес – найважливіший вид інтересу, він природно, несе в собі всі функції інтересу, як психічного утворення, його вибірко-

вого характеру, єдність об'єктивного та суб'єктивного, існування в ньому органічного сплаву інтелектуальних та емоційно – вольових процесів. Сучасна наука визначає пізнавальну активність (або інтерес) як інтенсивну аналітико – синтетичну мисленеву діяльність учня у процесі вивчення оточуючого світу і оволодіння системою наукових знань. Вона має також такі характеристики:

А) наявність позитивного ставлення учня до навчання, бажання до більш глибокого пізнання предмету, як говорять психологи, наявність високої мотивації навчання;

Б) володіння інтелектуальними уміньми і навичками;

В) свідоме спрямування учнем власних зусиль на засвоєння знань, здатність його до вольової напруги, концентрації власних зусиль на досягненні позитивного результату (А. Матюшкін, І. Харламов, Т. Шашова.) [6].

У діяльності творчого вчителя пізнавальний інтерес стає найважливішим фактором удосконалення навчального процесу, ефективного рішення всіх його функцій. Проблема формування та підвищення пізнавального інтересу учнів займає у дидактиці особливе місце. На думку педагогів наочність розглядається, як один із провідних принципів дидактики, що визначає ефективність всього процесу шкільного навчання і забезпечуючи його кінцеві позитивні результати. Головне дидактичне значення наочності закладається в тому, що вона допомагає активізації навчальної діяльності школярів, робить процес навчання більш зрозумілим для них, розвиває у дітей інтерес до самостійного отримання знань, зближає вчителя з учнями та полегшує їх сумісну працю, підвищуючи тим самим результативність шкільного навчання в цілому [3].

Дидактична роль наочності полягає також у тому, що вона по можливості наочно і зовсім непомітно вводить дітей у науку через навколишні та уже знайомі їм образи дійсності, підводи в систему і пояснює дітям ті фактори, які уже набуті нами безпосередньо із свого життя [4].

Засоби унаочнення не тільки допомагають більш успішному протіканню таких психологічних процесів, як сприйняття, мислення, запам'ятовування, але на їх основі дозволяє активізувати всю розумову діяльність, глибше проникати в головні та суттєві сторони вивчаючих явищ. Використання матеріалу унаочнення з ціллю засвоєння сутності вивчаючих явищ – один із найважливіших шляхів активізації пізнавального інтересу учнів. Це також досягається за рахунок широкого використання засобів унаочнення з метою формування у школярів способів і прийомів навчальної діяльності: узагальнення, виділення головного, розкриття причинно – наслідкових зв'язків, розгляд предметів і явищ із різних точок зору.

Виділяють декілька навчальних функцій унаочнення:

- 1) інформаційна функція – засоби унаочнення дають визначену інформацію про об'єкт вивчення.
- 2) евристична функція – ця функція отримує особливу важливість на етапі створення гіпотези про методи вирішення навчальної проблеми (проблемної ситуації на уроці) [5].
- 3) верифікаційна функція – проявляється на етапі доказу і перевірки гіпотези. Так у науковому дослідженні, якщо результати експериментів підтверджують теоретичне підґрунтя, то воно стає верифікаційним [7].

Але щоб засоби унаочнення виконували всі ті завдання у активізації пізнавального інтересу учнів, про які йшлося раніше, необхідна наявність окремо визначених умов:

1. Дидактичне справдовування виконання кожного засобу унаочнення. (тобто педагогічно оправданий підбір цих засобів по типам і видам).

2. Зв'язок засобів унаочнення з практикою, особливо із практичним і життєвим досвідом школярів.

Визначаючи умови, яким повинні відповідати використання засобів інтересу учнів, потрібно враховувати також цілий ряд психологічних і фізіологічних закономірностей самого процесу сприймання цих засобів, сприйняття перспективи, рух, масштаб зображення.

Найважливішим серед різноманітних засобів унаочнення навчання в школі є хімічний експеримент – важливою умовою пізнавального інтересу до навчального предмету, формування уявлень про практичне використання хімічних знань. Методично правильно проведений експеримент виховує в учнів любов до хімії, де складне та важке в підручнику в руках вчителя перетворюється на легке і зрозуміле.

- 1) пізнавальна – для засвоєння основи хімії, поставлення і вирішення практичних проблем, виявляється значення хімії у сучасному житті;
- 2) виховна – для формування відповідальності та охайності у праці та орієнтування учнів на вибір професії;
- 3) розвиваюча – для придбання і удосконалення загальнонаукових та практичних вмінь та навичок [2].

У практиці навчання хімії традиційно затверджено розділення хімічного експерименту на демонстраційних, який виконується вчителем, та учнівський, що проводиться школярами у вигляді лабораторних дослідів, практичних занять вирішення експериментальних задач. Демонстрація необхідна, якщо об'єкти, що вивчаються, небезпечні або складні і не можуть бути використані для самостійної роботи. Один і той же експеримент на різних рівнях підготовки учнів використовується по – різному. Із цього випливає, що хімічні досліді доцільно повторювати, звертаючи особливу увагу на ті їх сторони, які являються предметом вивчення у даній навчальній ситуації.

Перед демонстраційним експериментом на уроках хімії постають основні дидактичні вимоги, які сприяють активному формуванню пізнавального інтересу та діяльності. Він повинен насамперед допомогти вчителю домогтись свідомих, активних і міцних знань учнів з питань курсу. Отже, демонстраційний елемент – це цілеспрямований вплив на розум і почуття учнів. Він повинен бути якнайтісніше логічно пов'язаний з темою розповіді вчителя, інакше він не матиме навчальної цінності. Виконуючи дослід, учитель своїми діями пробуджує в учнів щире бажання бути такими, як він сам, стає для них зразком майстра своєї справи. Навчання і виховання під час бездоганного проведення хімічних експериментів поєднуються надзвичайно гармонійно [8].

Шляхів до формування пізнавального інтересу учнів є декілька, але найголовнішим з них, на нашу думку, є насичення навчально – виховного процесу засобами: унаочнення, адже не лише дитина, а й дорослий найкраще сприймає та запам'ятовує те, що відчуває, чує, бачить.

Дане твердження пройшло багаторічну апробацію на практиці та має позитивні результати.

Література

1. Баранов С. П. Сущность процесса обучения: Учеб. пособие по спец курсу для пед. ин – в. – М. : Просвещение, 1990. – 87 с.
2. Беликов А.А. Эксперимент на уроках химии. – К.: Рад. шк., 1988. – 147 с.
3. Выбор методов обучения в средней школе / под ред. Ю.К. Бабанского – М. : Рад. школа. 1981. – 222 с.

4. Герасимова Н. Ф., Базаев М.В., Супоницкая И.И. Использование опорных концептов на практических занятиях. // Химия в школе, 1995. – № 5 – 59-62 с.
5. Найдан В. М., Грабовський А. К. Використання засобів навчання на уроках хімії. – К. : Рад. школа, 1988. – 218 с.
6. Педагогічні технології теорія і практика: Курс лекцій: Навчальний посібник / за ред. Проф. М. В. Гриньової – ПДПУ ім.. В.Г.Короленка – П., А.С.М.І.:2004. – 180 с.
7. Ситкевич Л. И. Химический эксперимент в школе. – Минск : “Народная освіта”, 1969. – 126 с.
8. Ушкало М. К. Уроки з неорганічної хімії в середній школі. Посібник для учителів – К. : Рад. школа, 1973. – 299 с.
9. Щукина Г. И. Проблема познавательного интереса в педагогике. – М. : Педагогика, 1971. – 351 с.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ

Одарюк М.П. (Полтава)

Стрімкі зміни, що відбуваються в політичному та соціально-економічному житті в Україні, вимагають перебудови системи освіти. У наш час, коли, як відомо, обсяг знань подвоюється кожні десять років, погоня за повнотою знань як й інформаційна модель освіти, втрачає свою актуальність. Змінюється основна мета навчання – не засвоєння суми знань, а розвиток особистості і формування її активного мислення. Тому на перше місце виступає індивідуальна самостійна робота школяра. У зв'язку з цим завдання вчителя полягає в створенні всіх відповідних умов та наданні допомоги в організації розвиваючої навчально-пізнавальної діяльності, адже навчання має забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості учня, виходячи з виявлення його індивідуальних особистостей як суб'єкта пізнання, тобто, повинне бути індивідуалізованим.

В основу організації індивідуалізованого процесу навчання покладено уявлення про індивідуально-диференційований підхід до кожного учня. Якщо раніше такий підхід у звичайній школі здійснювався через організацію навчального матеріалу, доступному тому або іншому учневі, то в інноваційній школі створюються більш гнучкі диференційовані форми для прояву індивідуальності як унікальності, неповторності, оригінальності в самореалізації.

Ми розуміємо індивідуалізацію як мету, а диференціацію як засіб її досягнення. Індивідуалізація неможлива без диференціації. Це два взаємозалежних і взаємообумовлених компоненти однієї системи. В індивідуалізації навчання виділяємо основні його складові:

- урахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання, у тому числі в змісті, формах і методах, незалежно від того, які особливості і якою мірою враховуються (взаємозв'язок із психодіагностикою і педагогічною діагностикою);
- принцип індивідуалізації, як вимога до спільної діяльності вчителя й учня, а також щоб зміст, форми й методи організації їхньої діяльності не залишалися незмінними на різних вікових етапах;
- урахування всіх компонентів процесу навчання (у єдності цілей, завдань, змісту, методів, форм і результату);